

Olvasási kultúra és nemzeti azonosságtudat

Könyvtároskonferencia Székelyudvarhelyen

1991 tavaszán az OSZK olvasáskutatási munkaközössége, a helyi pedagógusok, könyvtárosok közreműködésével, felmérést végzett a Székelyföld, Nyugat-Szlovákia és – kontrollként – Magyarország egy-egy körzetében, az olvasási szokásoknak s rajtuk keresztül a nemzeti kultúrához való tartozás erejének és tudatosságának vizsgálatára. 1100 személyt kérdeztek meg, háromféle csoportot, felnőtteket, pedagógusjelölteket és középiskolásokat.

Az eredmények összegzésére a fenti címmel rendezett konferenciát 1992. április 24-én a székelyudvarhelyi Benedek Elek Tanítóképző, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete olvasószolgálati szekciójával együttesen. (A konferenciát a Tamási Áron Liceum díszterme fogadta be.) A mintegy 100 erdélyi könyvtároson és pedagóguson kívül (hála *Kocsis Istvánnak* és az olvasószolgálati szekció más buzgó munkatársainak) egy autóbusznyi hazai könyvtáros is meghallgatta a négy előadót, illetve részt vett a vitában.

Lőrincz Judit a három pedagógusképző intézményben végzett felmérés eredményeit ismertette. Megállapította, hogy a megkérdezett 97 udvarhelyi tanítójelölt jóval többet olvas (6 hónap alatt átlag majdnem 10 könyvet), mint a nyitrai tanárjelöltek, illetve a jászberényi tanítóképző főiskola hallgatói (az ő átlaguk 7 könyv körül van). Tartalmilag is más jellegűek az olvasmányaik, közel 1/4-üket teszik ki a 19. századi romantikus vagy klasszikus realista művek, kivált Jókai és Mikszáth regényei (ez az arány Nyitrán 13%, Jászberényben 7%). Ezt az önmagában pozitív jelenséget azonban az is magyarázza, hogy ők inkább csak szépirodalmat olvasnak (90%), szemben a nyitrai 83 és a jászberényi 75%-kal), s a lektúrból is ők fogyasztanak legtöbbit (olvasmányaik 40%-a ez utóbbi kategóriába tartozik, Nyitrán 1/3, Jászberényben 1/5 ez az arány), természetesen ugyanazt a Kenneth-t, Cookot, akiket a hazai és a csallóközi ifjúságra is rászabadított a magyar könyvkiadás. Modern irodalmat viszont alig olvasnak, csak 2%-ban (ehhez nyilván kevésbé jutnak hozzá); a nyitraiak olvasmányai között 15%-ot tesz ki Esterházy, Konrád, Kafka, Hrabal, Camus stb., a jászberényi listán pedig 22%-ot Bereményi, Bulgakov, Salinger, Semprun és társaik. – Alig (3,8%) olvassák román szerzők műveit az udvarhelyiek, szlovákokét (2,4%) a nyitraiak, az amerikai irodalom viszont 14, illetve 20%-ban szerepel olvasmányaik között.

Szabó Ferenc a fenti adatok személyi hátterére hívta fel a figyelmet. Az eltérések egyik magyarázata, hogy a Székelyföldön 17–18, Szlovákiában 19–21, Magyarországon 20–22 éves pedagógusjelölteket vizsgáltak. Különbözik a három csoport családi háttere is: az udvarhelyiek szülei között sokkal nagyobb a felsőfokú (s főleg egyetemi) végzettségük aránya. Nagyobb itt a pedagóguspálya becsülete – bár itt is majdnem csupa lány szerepelt a vizsgálatban (csak Nyitrán került 16 fiú a 90 megkérdezett közé). A két nemzetiségi intézet növendékeinek 3/4-e határozottan pedagógiai pályára készül, a jászberényieknek csak 51%-a tart ki még mindig eredeti szándéka mellett, a többi bizonytalanává vált, vagy már (11%) tudja, hogy lehetőleg más pályán helyezkedik majd el.

Nagy Attila „Olvasási szokások és nemzeti azonosságtudat” címmel egy másik minta több szempontú vizsgálatát ismertette. A három ország három városában (Hatvan, Dunaszerdahely, Székelyudvarhely) 100-100 középiskolás olvasási szokásait, szabadidős tevékenységeit és nemzeti azonosságtudatára valló nézeteit (miért büszke magyarságára? mit jelent számára a magyarság? hogyan látja a magyarság jövőjét?) firtatták. Az olvasmányok elemzése hasonló képet, hasonló különbségeket mutat, mint a pedagógusjelöltek esetében; főként a székelyföldieket vonzza a magyar történelmet bemutató irodalom, az utolsó 6 hónap alatt olvasmányaik között azonban a lektúr mindhárom csoportban túlsúlyba kerül a „kedvenc” írók könyveivel szemben, sőt a dunaszerdahelyiek olvasmányainak több mint a fele lektúr. Udvarhelyen a rádió, tévé és a diszko sokkal kevesebbet köt le a középiskolások szabad idejéből, mint a másik két városban, népszerűbb volt viszont az olvasás, a videó és a színház. – A két „nemzetiségi” magyar városban szinte minden diák büszke magyar nyelvére, irodalmára, Hatvanban csak 35%-uk; a magyar sportolók viszont Hatvanban 41, Szerdahelyen 22, Udvarhelyen 2%-uk büszkességének forrásai; a feltalálókat, tudósokat is a hatvaniak tartják inkább számon (a Székelyföldre nehezebben jutnak el az információk). „Magyarnak lenni” a nemzetiségiek számára természetesen nagyobb érzelmi telítettséget és felelősségtudatot jelent, de a magyar iránt is bennük erősebb a bizalom.

Gereben Ferenc „Az olvasási érdeklődés változásai időben és térben” címmel bemutatta, mennyire hasonlítanak a három ország magyarságának jelenlegi olvasmányai között észlelt eltérések azokhoz az időbeli változásokhoz, amelyekről az utolsó 50 év magyarországi felmérései tanúskodnak. Az erdélyiek mai „konzervativizmusa” megfelel a Magyarországon 1964-ben felmért állapotnak, amikor itt is a magyar klasszikusok (s kivált Jókai) voltak a legnépszerűbbek, de a külföldi klasszikus írók (Hugo, Tolsztoj, Zola, Balzac) is nagy becsben állottak. 1978-ban már előtérbe kerültek a hazai (Szilvási, Berkesi) és külföldi lektúrgyárosok, napjainkban pedig a szépirodalmi olvasmányoknak több mint a fele már kizárólag a könnyű szórakozást szolgálja. Mégsem beszélhetünk – irodalmi érték szempontjából – *folyamatosan* hanyatló görbéről. A 40-es évek második felében, ugyanis, a mai helyzethez hasonlóan, szintén az akkori bestseller (Mitchell, Baum) kötötte le az olvasók érdeklődését. Az értékes irodalomnak s ezen belül különösen a múlt század magyar klasszikusainak a vonzereje feltehetőleg 1956 bukásának hatására nőtt meg; az elnyomással szemben a szellemi minőségben, a nemzeti hagyományokban kereste erejét, öntudatát az olvasóközönség. – Az udvarhelyiek irodalmi ízlése egyébként összhangban áll egész értékviláguk konzervativizmusával. Ők a legvallásosabbak a három vizsgált csoport közül; a hatvaniak „pragmatikus” értékrendjéhez (a technikai szakértelem, a takarékoság stb. előtérbe állításához) képest őket a „tradicionális” értékek (a munka, a beilleszkedés a rendbe) tisztelete jellemzi.

A hozzászólásokban szó esett többek között arról, hogy az elmúlt évtizedekben olvasáskutatóink nem figyeltek eléggé a múlt századi klasszikusainkban rejlő értékekre, s hajlamosak voltak arra, hogy (például) Fejes Endre olvasásával szemben elavultnak tekintsék a Jókai-kedvelést. – Másrészt erdélyi könyvtárosok hangsúlyozták, hogy bármilyen érték a szépirodalmi érdeklődés, igen nagy baj, hogy ismeretterjesztő irodalmat alig olvasnak a székelyföldi fiatalok. Persze azért nem olvasnak, mert nincs mit; magyar nyelvű ismeretterjesztő irodalomhoz nagyon nehéz hozzájutni. (Érdekes, hogy az aluljáró-irodalom viszont nem ismer határokat.) Sürgős segítségre van szükségük e téren. – A konferenciának egyébként az is egyik célja volt, hogy összehozza az erdélyi és a hazai könyvtárosokat, lehetőséget teremtsen arra, hogy egy-egy hazai könyvtár

közvetlen kapcsolatot teremtsen egy erdélyivel, s lehetőségei szerint támogassa könyvek küldésével.

E sorok írója mélabúsan jegyzi meg a fentiekhez: az, hogy az erdélyi fiatalok jobban szeretik Jókait, Mikszáthot, mint a hazaiak, valószínűleg nem csak tartalmi kérdés, hanem (amiről a konferencián nem esett szó) *nyelvi* is. Ők még tudnak magyarul; attól, hogy hivatalban, utcán, iskolában gyakran beszélnek románul, még megőrzik anyanyelvük gazdagságát, dallamát, színeit. Majd ha egyszer megvalósul az a vágyuk, hogy ők is nézhessék órákhosszat a magyar tévét, ha elárasztja fülüket az a fajta magyar beszéd, amit idehaza produkálunk mi (a politikai szcéna szereplői pártállásra való tekintet nélkül, tudományos és művészeti közéletünk képviselői, a tömegkommunikációs „személyiségek” meg a magamfajta közemberek) – akkor még megérthetjük, hogy már nekik is „nehéz” és „unalmas” lesz múlt századi klasszikus irodalmunk, mert fásasztja őket Jókai és Mikszáth bonyolult harmóniájú és mégis annyira természetes mondatszerkesztése, nem értik szókincsét (nemcsak a latin, hanem a magyar szavak miatt sem), s megkönnyebbülten menekülnek előlük a lektűrök suta tömondataihoz, a gyilkosság és a közöszlészés oly kis sugarú körben forgó terminológiájához.

Egyelőre azért még maradjunk a mostani és a múltbeli székelyeknél. Összesen két napos udvarhelyi tartózkodásunk (23-án éjjélkor értünk oda, 26-án hajnalban indultunk vissza) a konferencián kívül is rengeteg élményt nyújtott; csak néhányat emelek ki közülük.

A múlt emléke a tanítóképzőben a Kollégiumi Könyvtár, a képző elődintézményének, az 1927-ben megszűnt udvarhelyi Református Kollégiumnak a (más intézmények beleolvadt gyűjteményeivel együtt) 75 000 kötetes műemlékkönyvtára. A gazdag állomány – amelynek számítógépes feltárására most készül *Róth András* kollégánk – jelentős részben könyvgyűjtő arisztokraták, tudósok, tanárok hagyatékaiból állott össze, ezek a gyűjtemények ma is külön-külön sorakoznak a polcokon; egy pillantást vethettünk pl. Gyulai Klára könyvtárára, amelyről nemrég olvashattunk a *Könyvtárosban*.

Földutakon dőcögve három középkori, freskókkal díszített, kazettás mennyezetű falusi templomot látogattunk végig a környéken. A freskókat meg a táblák színeit jócskán kifakította s egyre tovább fakítja (fényszűrő ablaküvegek híján) a napfény, sőt a székelydályai freskó szemünk láttára pusztul; mállik a vakolat a nedvességtől. A székelyderzsi templomerőd viszont ma is betölti a falu éléskamrájának funkcióját is: a magas kőfalon belül hűvös, szellős kamrák őrzik a helybeli családok gabonáját, húskészletét. A bögözi templom hatalmas freskóinak feltárását már a századfordulón megkezdték a pesti műemlékvédelmi illetékesek, de utolsó traktusokról csak mostanában kaparta le a meszet több évi szakszerű munkával a nagytiszteletű úr (mivelhogy puritán református őseink annak idején mind lemeszelték vagy be is vakolták ezeket a freskókat).

Templomnézökből visszatérve választhattunk: annak két megszállott szociográfusnak az előadására megyünk-e, akik már jó évtizede járják a környék sorvadó (csökkenő, öregedő lakosságú) falvait és diasorozatokat készítenek az egyes tájegységekről) most épp a Küsmöd völgye volt soron), vagy kórushangversenyre. – Eljutottunk a múzeumba is, s egyebek között láttuk a magvát annak a gyűjteménynek is, amelyet egész Erdély magyar iskolatörténetét bemutató részleggé akarnak fejleszteni. – Kaptunk néhány számot az *Ablak* című negyedévi

folyóiratból, amely a „Nemzeti kisebbségek magyar nyelvű lapja” alcímet viseli; a kezembe került két szám egyike a kárpátaljai, a másik a burgenlandi, illetve ausztriai-magyarországi múltját és jelenét mutatja be, az ottani magyar írók, közéleti szereplők írásaival. (A következő számok tervezett témái: szlovákiai magyarok; hollandiai frízek; magyarországi románok.)

Vendéglátóink tehát, ebben a nem egészen 50 000 lakosú székely városban, egész Erdélyre szóló, sőt azon túlmutató feladatokat is vállalnak. Erejüket igencsak meghaladó feladatokat. De alighanem nekik van igazuk: válságos helyzetben csak úgy maradhat meg egy közösség, ha erejét meghaladó feladatokat is hajlandó vállalni. Ebben mi is tanulhatnánk tőlük idehaza, elvgre a mi helyzetünk se kimondottan stabil.

S hogy segíthetünk is nekik, azt nemcsak a busszal vitt hivatalos könyvszállítmány átadásakor meg az egyéni kapcsolatoknak, a további konkrét támogatás lehetőségeinek keresése közben éreztük. Egyébről is van szó. Az a „hagyományos” vendégszereteten is túlmenő öröm és kedvesség, amellyel házigazdáink az első perctől kezdve körülvettek bennünket, azt éreztette: nagyon sokat jelentett számukra, hogy részt vehettek egy ilyen, három ország magyarságát érintő *közös* kutatómunkában. A munkafeltételek javítását célzó konkrét támogatásnál sem csekélyebb segítséget jelent nekik a közös szakmai munka, feladat, vállalkozás; erre szolgált kiváló például ez a konferencia.

Kövendi Dénes

Könyvtáros szemmel a 44. Frankfurti Könyvvásáron

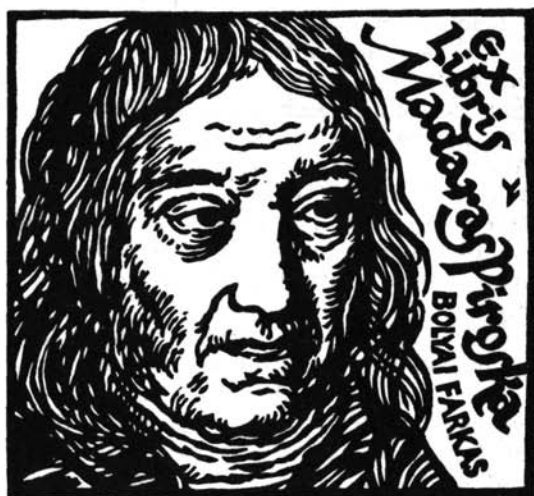
1992. október 2-án hajnalban indult el 35 „könyves” szakember (irodalomtörténész, könyvtáros, könyvkiadó és -terjesztő, nyomdász) egy bérelt autóbusszon az OMIKK szervezte tanulmányútra, hogy részt vegyen az idén szeptember 30. és október 5. között megrendezett nemzetközi könyvvásáron. (A tervek szerint csoportunk az utolsó két napon lehetett részese a szaktársainak.)

Az ezer kilométeres utat két nap alatt tette meg a busz, s útközben lehetőség nyílt (hacsak futólag is, egy majdankori visszatérés reményében) Passau, Regensburg és Nürnberg megtekintésére is.

A tanulmányút résztvevői Darmstadt-Eberstadtban, mintegy 50 kilométerre Frankfurttól délre szálltak meg, s vasárnap reggel, a 9 órakor nyitó vásár főbejáratánál közelítették meg úticéljukat.

Az 1949 óta ismét megrendezett őszi vásáron az idén 103 országból 8236 kiállító jelent meg a rendelkezésükre bocsátott 3., 4., 5., 6. és 7. csarnokban, ahol több emeleten számtalan betűvel jelölt „utcá”-ban bolyonghatott a látogató, ha nem rendelkezett a vaskos útmutatóval, vagy ha nem tájékozódott a minden szinten működő információs pultoknál. (Bár az idén százezerrel kevesebb látogatót regisztráltak, mint tavaly, a kétszáznegyvenhatezer érdeklődő igen jelentősnek számít még mindig.)

Mint megtudtuk, az idej estendő újdonsága volt a 3. csarnok földszintjén elhelyezett Ost-West-Zentrum, ahol elsősorban a volt szocialista országok kiállítói kaptak helyet (mellettük a svájci és az osztrák kiadók is megtalálhatók voltak, nemkülönben a müncheni, szlavisztikai kiadványairól is jól ismert Sagner-cég). Ugyanitt számos beszélgetés, előadás is elhangzott. (Minderre még

megérkezésünk előtt került sor.) Az idei vásár eseményeiről egyébként a *Börsenblatt für den Deutschen Buchhandel* 81. száma, a *Messeberichtsheft* adott összefoglaló értékelést.

A 3. csarnok első emeletén kaptak helyet a skandináv országok kiállítói, amelyek legalább oly ritkán láthatók számunkra, mint az indiai vagy kínai könyvkiadók, amelyek ugyanezen a szinten voltak elhelyezve. (A könyvtáros számára elsősorban a zsákmányolható katalógusok nagy száma jelentett kihívást – a látottak befogadása mellett.)

A 4. csarnokban zömmel külföldi kiállítók voltak, melyek közül a legnagyobbak szinte az egész emeletet betöltötték, így pl. az USA vagy Franciaország. Számomra elsősorban a kisebb, kevésbé ismert területek voltak érdekesek, így Spanyolország, Portugália, Brazília kiadói és terjesztői érdekeltek, de felkerestem a vásár központi témáját adó Mexikó „stand”-ját is. A katalán könyvkiadók külön tájékoztató-ponttal is rendelkeztek, ahol készségesen adtak felvilágosítást és katalógusokat. (Valamennyi kiállítónál érdemes volt német nyelven érdeklődni, mert ez ott társalgási nyelvnek számított; sikertelenség esetén az angollal maradéktalanul boldogulni lehetett.)

A nagy kiállítóktól – így elsősorban az 5. csarnokban lévő németektől kissé elijesztett a hatalmas tömeg: vásárnap lévén a „civil” látogatók szép számmal érkeztek folyamatosan, főleg a fiatalok, így aztán a 6. csarnok 3. emeletén lévő Könyvtáros és Dokumentátor Központ (Zentrum für Bibliothekare und Dokumentare) felkeresésére indultam, ahol remek kiállítás fogadta a szakmabelieket. (Ezen a szinten helyezték el a könyvkereskedők számára tervezett üzlethelyiségberendezéseket és a kifejlesztett számítógépes rendszereket is.)

Míndjárt a központ bejáratánál információs anyagokkal és a könyvkiállítás anyagát tartalmazó katalógussal látták el a könyvtárosokat, mindezt vászontarisznyába csomagolva. A különböző könyvtári rendszereket bemutató kiállítók közül a már nálunk is ismert Ex Libris cég két munkatársával folytattam eszmecsere-t, akik az ALEPH továbbfejlesztett 3.2-es verzióját mutatták be. A friss könyvtári szakirodalom mellett a müncheni Saur kiadó CD-ROM-on publikált Internationale Künstlerdatenbankja volt figyelemreméltó számomra.

Mivel alaposan eltelt az idő, úgy határoztam, leszállok az alsóbb régiókba, és

a nagy tömeg ellenére a német kiadókat veszem szemügyre elsősorban. Az óriási választékból – a vásáron 350 000 címet mutattak be összesen, s ebből 100 000 cím újdonság volt – csak néhányat említek: kapcsolódva az előbbi kiadványhoz a Deutscher Taschenbuchverlag (dtv) 25 kötetes paperback művészeti kézikönyve, az Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler volt a legimponálóbb (mint otthon kiderült, az év „slágere” lett Németországban a „Thieme-Becker-Vollmer”); kuriózumként a Bertelsmann-pavilon kisméretű, többnyelvű elektronikus szótárai és az elektronikus játékokra emlékeztető, kisméretű kompakt kislexikona említhető meg elsősorban. (Látható volt a Bertelsmann Lexico-disc is, amely a tizenöt kötetes kézikönyvet CD-ROM-on tartalmazza – mindössze 2750 márkáért.)

Általában véve elmondhatjuk, hogy a kiállított könyvek a nemzeti kultúra legjavát igyekeztek bemutatni, figyelembe véve a nemzetközi érdeklődést (az eladhatóságot) is.

A látogatás második s a kiállítás zárónapján már kilenc órakor átléptük a bejáratot, egy kicsit a „most vagy soha” érzésével, hiszen 14 órakor hivatalosan is bezárta kapuit a vásár. (A zárás jelei – sajnos – már ekkor is láthatók voltak, hiszen a kisebb kiállítók már ki sem nyitottak, nagyon sokan pedig már csomagolták el könyveiket, szóróanyagaikat.)

A tervnek megfelelően a 4. csarnokban a franciák egy-egy kiállítóját néztem meg. A Promodisnál örömmel láttam, hogy megjelent a Historie des bibliothèques françaises negyedik, befejező kötete (de nem éltem a kedvezményes megrendelés lehetőségével).

Örömmel fedeztem fel a kanadai egyetemi kiadókat is, nem messze innen. Mind a montreali, mind a québeci kiadványokat érdemes volt szemügyre venni. Rögtön mellettük a brazil könyvkiadók egyesülésének bőséges választéka vonzotta a szemet. (A nagyobbak, mint például a Verbo, külön állítottak ki.)

Már majdnem deit harangoztak, amikor az angol Whitaker emblémáját pillantottam meg a közelben: mivel jól ismert piros kötetek helyett ők is a CD-ROM-jukat mutatták be, érdemesnek tűnt megismerkedni vele. A jelenlevő hölgyek egyike, mint kiderült, a menedzser, készségesen állt rendelkezésemre mind a visszakeresés, mind az általános tájékoztatás terén. (Külön felhívta a figyelmet arra, hogy ez évtől kezdve egyetlen lemezen adják közre az év friss angol könyvanyagát, mindössze 240 fontért.)

Már igencsak közel a zárás időpontjához szomorúan kellett tudomásul vennem, hogy sem a nagyobb (USA, Nagy-Britannia), sem a kisebb (pl. a dél-amerikai országok) kiállítói sem jöhetnek már számításba, idő hiányában, így aztán a kijárat felé indultam a csarnokok első emeletét összekötő mozgójárdán.

Itt kell néhány technikai kérdésről is beszámolnom. Az első emeletet összekötő fedett mozgójárdák mellett az egyes szinteket mindkét irányban mozgólépcsők kötik össze. A bejáratok mellett büféket helyeztek el, ahol a látogató frissítót, édességet, kávét, szendvicset vásárolhatott. A nagyobb csarnokban középtájt kis éttermeket állítottak fel, ahol ki-ki ülve vagy állva fogyasztotta el ebédjét, anélkül, hogy túl messzire kellett volna mennie a munkahelyétől. (Valamivel drágább volt minden, mint kint a városban, de nem túlzottan.) A csarnokok előterében akadt hely a pihenésre, de itt is voltak éttermek, kávéházak. Vásárolhattunk újságot, képeslapokat, ajándéktárgyakat is minden mennyiségben. A tájékoztató táblák, feliratok, irányjelzők és a már említett információs pultok segítségével minden gyorsan megtalálható volt. (A főbejáratnál – Halle 1.1. – mindenki díjtalanul juthatott hozzá a kiállítás részletes alaprajzához, amelynek segítségével el sem lehetett tévedni.)

Milyen tanulságokkal, tapasztalatokkal szolgált a könyvvásár ezen kívül?

Elsősorban azzal, hogy a szűk másfél nap alatt csak benyomásokat lehet szerezni a könyvvásáron; több napra van szükség. Emellett előzetes tájékozódás és tervezés nélkül nem igazán érdemes nekivágni a kiállításnak, még egy könyvtárosnak sem; célszerű a látogatást a vásár kezdetére időzíteni.

Óriási mennyiségű prospektusra lehet szert tenni igen rövid idő alatt, csak győzze aztán az ember cipelni közben, nem is szólva azokról a személyes kapcsolatokról, amelyek itt egy-egy kiadó vagy terjesztő képviselőjénél alakíthatók ki. (A későbbiekben is kellemesebb egy eleven személlyel, mint egy névvel levelezni.) Nem igazán ad teljes képet a vásár a világ teljes könyvtermeléséről, s ha adna is, képtelenség volna áttekinteni, viszont igen alkalmas a jelentősebb szakkiadókkal való kapcsolatteremtésre.

Lenyűgöző valóban – bár néha kellemetlen a „szegény rokon” szerepében mutatkozni –, hogy Frankfurtban tényleg *mindenki* ott van, aki a könyvkiadásban számít vagy számítani kíván. Nyilvánvaló az is, hogy a nyelve(ke)t tudó könyvtárosok továbbképzésekkel és tanulmányutakkal felérő tapasztalatokat szerezhetnek a vásáron, tehát a jövőben is fontos a részvételünk.

Egy nagyon rövid városnézést követően – a második világháború után alig maradt meg valami a régi Frankfurtból – csoportunk hazaindult. Útközben még alkalmunk volt megnézni Heidelberget, a szép, régi egyetemi várost, s benne az egyetemi könyvtárat is, majd felkerestük Rothenburg ob der Taubert, amely városka várfalakkal övezve úgy maradt fenn, ahogy a középkortól kezdve a 17. századig felépült. Egy éjszakát még Németországban töltve, másnap a melki kolostort is útbaejtve tértünk haza október 7-én.

Jövőre a 45. Frankfurter Könyvvásárra október 6. és 11. között kerül sor.

Murányi Lajos

ÉVFORDULÓNAPTÁR – MÁGNESLEMEZEN

Az 1993. évi *Eseménynaptár* teljes adattárát megjelenteti mágneslemezen is a Könyvtártudományi és Módszertani Központ. A több mint 3000 kerek évfordulós eseményt tartalmazó adatállományt MikroISIS-ben dolgozták fel, ára 3150,- Ft + ÁFA + postaköltség.

A megrendelők tüntessék fel, hogy 360 kilobájtos vagy 1,2 megabájtos lemezen kérik-e az adatállomány postázását.

Az alapprogrammal nem rendelkezők számára megküldik a MikroISIS 3.0-ás változatát is.

Megrendeléseiket várja a KMK Új Könyvek szerkesztősége: 1827 Budapest, Budavári Palota F. épület

A beilleszkedés konfliktusai

címmel pályázati felhívás jelent meg a *Könyvtáros* utolsó teljes évfolyamának már összevont novemberi-decemberi számában. Az MKE elnöksége az álláshelyek elbizonytalanodása, a könyvtárosi munkakörök növekvő fenyegetettsége ellenére is fontosnak tartja a pályakezdők gondjainak nyilvános tárgyalását, a szakmai közvélemény ilyen irányú folyamatos tájékoztatását.

A felhívásra hat darab pályázat érkezett. A dolgozatok számával arányos három tagú bíráló bizottság (*Bartos Éva, Lőrincz Judit, Nagy Attila*) véleménye az alábbiakban összegezhető.

A jelenlegi helyzetben aligha várható – a folyamatos egzisztenciális fenyegetettség miatt – a munkahelyi konfliktusok tömeges és nyilvános feltárása. A mégis vállalkozók elismerését és az idősebb generációk kitün-

tett figyelmét érdemlik. Megbecsülésünket fejezi ki a dolgozatok megjelentetése a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* című régi-új lapban.

Dicséretben részesülnek: *Dobosné Uhrin Beatrix* (Szolnok), *Kádár Imréné* (Ecsegfalva), *Oláh Katalin* (Debrecen) és *Sebőkéné Nagy Olga* (Mór).

II. díjat és 15 000 forintot kapott *Nuridsány Judit* (FSZEK). Dolgozatából több szempont egyidejű érvényesítését, a tettekész, de mértéktartó, az olvasó igényeit jól értő könyvtáros jellegzetes konfliktusait ismerhettük meg.

I. díjat és 20 000 forintot ítélte a bíráló bizottság *Schiller Katalinnak* (Kiskőrös), életközeli, a képzés és a gyakorlat (a tantestület és a könyvtáros) viszonyát, érzékeny pontjait bemutató, hivatástudattól átfűtött dolgozatáért.

Egy falusi könyvtáros

Az Országos Széchényi Könyvtár által kiírt pályázat felkeltette az érdeklődésemet, hisz mint pályakezdő az itt felvetett problémákkal naponta találkozom.

Békés megye legszélén, egy kis faluban, Ecsegfalván élek és dolgozom. A könyvtárunkat 1959-ben létesítették 339 db kötetet tudhatott magának. 1985-ig napi hatórás nyitvatartással működött, az itt dolgozók nem rendelkeztek megfelelő szakmai felkészültséggel, iskolai végzettséggel. 1987-ben kerültem jelenlegi munkahelyemre, az azóta eltelt időről tudok részletesebben beszámolni. Egy gyesen lévő kismamát helyettesítettem,

én akkor még megfelelő szakképesítéssel nem rendelkeztem. Úgy gondoltam, hogy a munkahelyem által felkínált lehetőséget meg kell ragadnom, és elvégeztem a középfokú könyvtárkezelői tanfolyamot Debrecenben, 1989-ben. A helyettesítésből véglegesítés lett, az elődöm a nyitvatartási idő alakulása miatt nem kívánt tovább itt dolgozni, és nekem ajánlották fel ezt az állást. Természetes, hogy a véglegesítés után másként láttam a könyvtári munkához fűződő problémákat, gondokat, hiszen ezek már nemcsak ideiglenesen érintettek engem.

A könyvtári belső munkához nagy

segítségét nyújtott az 1989-ben elvégzett középfokú könyvtárkezelői tanfolyam. Az ott szerzett ismeretek birtokában ki tudtam javítani a leltárkönyvben jelentkező hibákat, ugyanis a csoportos és a címleltárkönyv nem egyezett. Munkában a katalógusépítés jelent problémát, erről a témakörrel nem hallottunk az előadásokon. A katalógusépítés az elődeim feladata lett volna, de a szakképzettség hiánya miatt ezen a téren nagy volt a lemaradás. Így ennek a feladatnak a megoldása rám hárult. Véleményem és tapasztalatom szerint néhány óra erejéig szervezéseméleti, pszichológiai ismeretekre is szükség lenne. Nagyon hasznosnak tartanám, ha ezekhez a témákhoz szakirodalmat is ajánlanának, amit a későbbi időkben a munkájukhoz fel tudnának használni a hallgatók.

A könyvtári rendszerben Gyomaendrőd volt a körzetközpontunk, azután a Békés Megyei Könyvtár, most pedig teljesen önállóan működünk. A szakmai kapcsolat fenntartását fontosnak tartom, hisz ez is lehetőség arra, hogy szakmailag gyarapodjanak az ismereteim, és újabb ötleteket felhasználva tegyem hatékonyabbá a munkámat.

Felméréseinkből kitűnik, hogy az olvasók számának jelentős csökkenése figyelhető meg. A felnőtt olvasók számának alakulásában több tényező játszik szerepet: falunk lakossága egyre inkább előregszik, de a jelenleg kialakult gazdasági helyzet sem segíti elő munkánkat. A munkanélküliek száma jelentősen gyarapszik, munkahelyeket szüntetnek meg itt is. Jellemző az adott helyzetre, hogy kettős szorításban élnek az emberek, hisz az önművelődés, a kultúra iránti fogékonyság növelése hosszú távon mindenki érdekét szolgálja, az is segíti a gazdaság átstrukturálódását, az egyént pedig konvertálható ismeretek birtokába juttatná. Viszont a megváltozott gazdasági élet miatt a megszokott életszínvonal tartása ér-

dekében kénytelenek egyre hosszabb időt munkával tölteni, és ez a kikapcsolódás, pihenés rovására történik. Ez csapódik le a könyvtárakban is, sajnos. Az általános iskolával való kapcsolata a könyvtárnak meglazult, az elmúlt évekre még jellemző volt, hogy a tantervben előírt könyvtárismereti órákat itt tartották, a napközis foglalkozások egy része is itt zajlott le. A pedagógus-fluktuáció elég jelentős a falunkban, és így nem mindig sikerült megfelelő munkakapcsolatot kialakítanom az ott dolgozókkal. Az értékes műveket olvasó és értő felnőttek kialakításában jelentős szerepet kap, hogy az iskolától, a környezetétől megfelelő indíttatások érjék. Ezért tartom fontosnak, hogy a pedagógusok is segítsék munkámat és legalább az adott keretet kihasználjuk közös erővel. Talán ebbe az irányba hatna, ha a tanárok, tanítók olyan feladatokkal bíznák meg a gyerekeket, amelyek önálló könyvtári munkát igényelnek, és ezáltal talán becsalogatnánk őket a könyvek közé. Felvetődhet, hogy egy falusi könyvtár funkciói közé ezek nem tartoznak szorosan, de a helybeli általános iskolában önálló könyvtár nem lévén, az így keletkezett hiány kitöltése, úgy érzem nekem is feladatomban.

Ebben az évben pontosan ezt a témát dolgozták fel a körzetünkben egy továbbképzés keretében, Gyomaendrődön. Ide az iskolai könyvtárosokat hívták meg, falunkat, a fenti hiányosságok miatt, én képviseltem. A Békés Megyei Könyvtár egyik munkatársa volt az előadónk.

Az ilyen jellegű rendezvények lehetőségét adnak nekem, hogy a munkám közben jelentkező problémáimat szakemberekkel beszéljem meg. A körzetünkben lévő könyvtárak (Dévaványa, Gyomaendrőd) dolgozói szívesen segítenek, de elég nehézkes az utazgatás és a telefonálás sem mentes minden nehézségtől, hisz könyvtárunk önálló telefonnal nem rendelkezik. Az ilyen rendezvényekre meg-

próbálok összegyűjteni mindazokat a kérdéseket, amelyek engem foglalkoztatnak munkám közben. Könyvtárunk nem rendelkezik a témához elegendő szakirodalommal.

Az eddig felvázolt képet vizsgáljuk meg most a számok tükrében is. Az olvasóarány kifejezi, hogy a könyvtár által ellátandókhöz képest mekkora a tényleges olvasók aránya: 1987: 25,4%, 1988: 20,1%, 1989: 21,6%, 1990: 17,4%, 1991: 16,4%.

Az itt bemutatott viszonyszámok is igazolják, hogy a könyvtárunk egyre kisebb mértékben tudja a falu lakóit olvasójává, kölcsönzőjévé tenni. 1987-ben még az Ecsegfalván élők egynegyede iratkozott be, tavaly ez már csak 16 százalék volt.

Az olvasók számának csökkenése mellett sajnos romlik a kölcsönzési fegyelem is, a visszakérő lapokra a kölcsönzők nem reagálnak, ez minden évben egyre nagyobb problémát okoz. Ezen a téren is sajnos elég nagy lemaradást örököltem, hisz az elődeim nem is próbálták, hogy a visszakérő lapok segítségével felhívják az olvasók figyelmét arra, hogy ideje a könyvet visszaszolgáltatni. 1987-ben 200 olyan olvasót örököltem, akik már régóta nem hozták vissza a kikölcsönzött könyvet. Az ezáltal hiányzó példányokat még annak idején be kellett volna hajtani, ha az eredménytelen, akkor pedig ki kellett volna selejtezni.

Az 1987–1990 közötti években a könyvekre fordítható (eredeti) előirányzat 15 000 forint volt, az infláció hatása, hogy 4 év alatt ugyanebből a keretből hozzávetőleg 100 db könyvvel kevesebbet lehet vásárolni. 1992-ben a könyvre fordítható összeg 40 ezer forint, ebből megpróbálok úgy gazdálkodni, hogy minél több könyvvel gazdagítsam a könyvtárat. Felhasználom az árengedményes vásárlásokat, a könyvklubtagságot és természetesen az olvasóktól származó ajándékkönyveket is elfogadjuk.

A fő szempont az olvasói arányhoz

igazítani a könyvvállományt, hiszen az olvasók 63%-a gyermekolvasó. A felnőtt részleg fejlesztéséhez az vezet, hogy olyan könyvekkel, kiadványokkal gazdagítsam a könyvtárat, amely segít a mindennapokban, ilyen például a vállalkozáshoz kapcsolódó példányok beszerzése, a földtörvénnyel foglalkozó nyomdai kiadványok.

Könyvtárunkban a következőképpen alakult az ellátandó olvasók és a rendelkezésre álló kötetek száma: 1987: 3,7 kötet/fő, 1988: 3,5, 1989: 3,5, 1990: 3,6, 1991: 3,5.

Az ellátottságmutató jelzi, hogy Ecsegfalván 1 lakosra az adott időszakban 3,5–3,7 kötet jutott. Ennek az állandóságnak a magyarázata, hogy mindkét tényezőre lassú csökkenés a jellemző. A következő lépésben az olvasókra jellemző aktivitást vizsgáltuk meg, amelyből kiderül, hogy a beiratkozottak évente hány könyvet kölcsönöztek: 1987: 22,6 db/fő, 1988: 26,4, 1989: 24,6, 1990: 23,5, 1991: 20,7.

Az olvasói aktivitás változó, jelentősebb visszaesés tavaly volt megfigyelhető. A lassan fogyó állomány jelentősebb bővítésére nincs lehetőségünk, az új könyvek pedig elég hamar megszokottá és megkopottá válnak. Az emberek természetéből adódik,

hogy az új, a szép kivitelű dolgok vonzzák őket, felkeltik érdeklődésüket, ez azonban nem elég gyakori ahhoz, hogy többen nézzenek be. A gyerekek is a mostanában megjelenő, szép képekkel díszített mesekönyvek iránt érdeklődnek, ilyenből azonban nincs megfelelő mennyiségű példány könyvtárunkban, néhányan családodtan távoznak, ha nem tudom a kezükbe adni a kínzott könyvet. A sokat forgatott kötetek elhasználódnak és elveszítik vonzásukat.

Az olvasói igények megfelelő kielégítése érdekében a nyitvatartási időt is megváltoztattuk. Hétköznap délután 1-től 6-ig, szombaton 10-től 12-ig áll rendelkezésre a könyvtár a kölcsönzőknek. A szombati napot a közcélszerű korúaknak iktattuk be – legtöbbször kollégiumban nyert elhelyezést – és így talán közülük többen igénybe tudják venni az általunk nyújtott szolgáltatást. Sajnos az új nyitvatartáshoz fűzött reményeink nem váltak valóra.

A kölcsönzés mellett a könyvtár másfajta feladatok ellátását is vállalta, különböző rendezvények megtartása kapcsolódik ide.

A rendezvények száma is folyamatosan csökken. A szabadidő csökkenése mellett más tényezők is közrejátszottak, a művelődési ház megépülése után a kézimunkaszakkör átköltözött oda. A gyerekek részére szervezett összejövetelek csökkenésében pedig

szerepet játszott, hogy korábban az úttörőfoglalkozások egy része a könyvtárban zajlott le. Munkám hatékonyabbá tételében fontos lenne a tárgyi feltételek javítása, természetes, hogy ez nem fog egyik napról a másikra megváltozni, különösen nem ebben a gazdasági helyzetben.

Könyvtárunk egyetlen helyiségből áll, nincs raktár, ami pedig több szempontból is fontos lenne. Kinőtűk már ezt a termet, a selejtezett és a kevésbé keresett könyvek számára nincs megfelelő hely, a polcok zsúfoltak. A katalógusépítés is most van folyamatban, és ehhez a munkához is szükségem lenne egy másik helyiségre. Így a raktár a feldolgozó helyiség szerepét is betöltené.

Zenei részlegről azért nem írtam, mert nincs. Az utolsó bővítés és pótlás 4 éve volt, így természetes, ha a lemezjátszó a régi lemezekkel együtt a polcon porosodik, és senkit sem csábít arra, hogy szabadidejének egy részét zenehallgatással töltsse el nálunk. Elképzelésem szerint nagy vonzerőt jelentene, ha könyvtárunk rendelkezne egy videóval, ez lenne most a leghatásosabb a fiatalok, főleg a gyerekek becsalogatásához.

Dolgozatom végéhez közeledve felvetődhet, miért tartottam szükségességnek, hogy résztvegyek ezen a pályázaton. A munkám jobbá, hatékonyabbá tételében fontosnak ítélt meg, hogy megfelelő információkkal rendelkezzen, hogy más kollégák által kipróbált kezdeményezésekről hírt kapjak és ezeket mindennapi teendőim megoldásába beépítem. Ennek egyik megvalósulása, hogy bekapcsolódom a pályázati munkába, remélve, hogy az ide beküldött dolgozatokkal kiadott formában majd megismerkedhetem, hogy a pályaművek alapján rendezett tematikus konferencia anyaga kis falumba is eljut. Ezekkel a kiadványokkal szeretném megvetni a könyvtárosi munkához szükséges szakirodalom alapjait.

Kádár Imréné

Magyar Könyvtárügyért Alapítvány

Alapító okirat

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete által szervezett könyvtáros vándorgyűlés először 1969-ben Tatán került megrendezésre, azóta minden évben valamelyik területi szervezet vállalta a megszervezését. 1993-ban kerül sor a 25. vándorgyűlésre Győrött. Ebből az alkalomból, de a magyar könyvtárügy fejlesztését, fejlődését szolgáló alábbi alapítványt hozzuk létre.

1. Az alapítvány neve: *Magyar Könyvtárügyért Alapítvány*, Székhelye: 9021 Győr, Baross G. u. 4. Bélyegzője tartalmazza az alapítvány megnevezését és székhelyét.

2. Az alapítvány kezdeményezője *Mészáros Antal* és a *Kisalföldi Könyvtárosok és Könyvtárak Egyesülete*. Alapítók a 16. pontban felsorolt szervezetek, intézmények és személyek.

Alapító tőke összesen: 145 000,- Ft.

Az egyes alapítók által adott hozzájárulás összege a 16. pontbeli felsorolásnál szerepel, ahol az alapítók aláírásukkal igazolják az alapítványhoz való csatlakozásukat és a befizetett összeget.

3. Az alapítvány célkitűzései: A magyar könyvtárügy fejlesztése, a szakmai tevékenység színvonalának növelése, de legalább szintentartása fontos feladat volt eddig is, de a jövőben méginkább az lesz, mivel gazdasági-anyagi okokból egyre nagyobb nehézségekbe ütközik a különböző szakmai programok, rendezvények hazai és külföldi tapasztalatcserék, tanulmányutak megszervezése és lebonyolítása, egyre nagyobb terheket ró a szervezést vállaló szervezetre, a támogató könyvtárakra és más intézményekre, valamint – nem utolsó sorban – a fenntartókra, az önkormányzatokra és más szervekre.

Az alapítvány célja, hogy a magyar könyvtárügy fejlesztését, továbbfejlődését szolgáló bármilyen tevékenységet a könyvtárosok és könyvtárak, s ezen keresztül a könyvtárhasználók, az olvasók érdekeinek kielégítését elősegítő közérdekű kezdeményezést támogasson. Ezen belül fontos feladata, hogy anyagi és erkölcsi támogatást nyújtson az évente megszervezendő vándorgyűlésekhez, az elnökség, valamint a területi és szakmai szervezetek rendszeres vagy alkalmi továbbképzéseihez, más hazai vagy nemzetközi, regionális vagy más nagyobb területi (pl. több megyét vagy szakterületet érintő, érdeklő) továbbképzésekhez, más hazai és nemzetközi rendezvények, tapasztalatcserék, tanulmányutak megszervezéséhez vagy azokon való részvételhez. Ezzel segíteni kívánja, hogy az eddigi magas színvonalat továbbra is tartani, illetve fokozni lehessen.

Az alapítvány a fenti célok támogatásával közérdekű feladatot lát el, mivel magyar könyvtárak használói, olvasói által igénybe vett könyvtári szolgáltatások színvonalának fejlesztését szolgálja, ezzel azok széleskörű fejlesztését, kielégítését segíti elő.

4. Az alapítvány kezelő szerve az alapítók által létrehozott kuratórium. A kuratórium létszáma kilenc fő. Közülük maximum négy főt bíznak meg a jogi személyiséggel rendelkező szervezetek képviselőiben, a többi tagot pedig a csatlakozók delegálják, vagy az alapítók bízzák meg olyan könyvtárosok közül, akik nem tagjai a szervezetnek.

5. A kuratóriumi tagság az alábbi időtartamra szól: határozatlan idejű kuratóriumi tagsággal rendelkezik az alapítványt kezdeményező Kisalföldi Könyvtárosok és Könyvtárak Egyesülete és az MKE országos elnöksége, tagja a kuratóriumnak az MKE Tanácsának mindenkori elnöke.

Három éves időtartamra kap kuratóriumi tagsági lehetőséget: az alapító szervezet vagy intézmény (jogi személy), ha legalább 10 000 Ft-tal, a csatlakozó szervezet vagy intézmény (jogi személy) ha legalább 15 000 Ft-tal járult hozzá az alapítvány alaptőkéjének növeléséhez, valamint az alapítók által felkért tagok.

Első alkalommal a részvétel sorrendjét az alapítási, illetve csatlakozási összeg nagysága határozza meg. Új csatlakozók új „fordulóban” a csatlakozási összeg nagysága szerint kerülnek sorra. Azonos összegnél az alapítványhoz csatlakozás időrendjét kell figyelembe venni, ezen belüli azonosság esetén a kuratórium korábbi tagjai döntenek a sorrendről.

A kuratórium elnökét első alkalommal a szervezetek által delegált vagy az alapítók által felkért tagok közül az alapítók bízzák meg három évre, a továbbiakban pedig a kuratórium tagjai választják. A titkári feladatokat állandó jelleggel az alapítványt kezdeményező Kisalföldi Könyvtárosok és Könyvtárak Egyesülete által delegált kuratóriumi tag látja el.

Az alapítványt más jogi és természetes személlyel szemben, illetve velük kapcsolatos ügyekben az elnök és a titkár együtt vagy külön-külön önállóan is képvisel(het)i. A pénzügyi ügyeket vezető folyószámla pénzügyi dokumentumain a fentiekben kívül az az általuk megbízott gazdasági ügyintéző vagy más személy is jogosult – a pénzügyi ügyintéző bejelentettéi szerint – aláírásra.

6. A kuratórium tagjai az alapítvány létrehozásakor: Elnök: *Dömötör Lajosné dr.*, a Veszprémi Egyetemi Könyvtár Központi Könyvtárának főigazgatója; Titkár: *Szalai Gáborné*, a Kisalföldi Könyvtárosok és Könyvtárak Egyesülete képviselője. Tagok: *Boda Miklós*, a pécsi XXIII. vándorgyűlés főszervezője, *György Károlyné*, a Komárom–Esztergom megyei Szervezet képviselője, *Halász Magdolna*, a sárospataki XXIV. vándorgyűlés főszervezője, *Kovács Dezső*, a Műszaki Könyvtárosok Szervezete képviselője, *Maurer Péter*, az MKE tanácsának elnöke, *Ottovay László*, az MKE elnökség képviselője, *Soós Sándorné*, a Könyvtárostanárok Szervezete képviselője.

7. Az alapítvány határozatlan időtartamú. Kivéve, ha az alapítvány elérte célját és megszűnik, vagy más alapítványhoz csatlakozik a (mindenkor érvényes jogszabályok szerint) szükséges átalakulási – esetleg névváltoztatási – követelmények betartásával.

8. Az alapítvány nyitott. Ahhoz bárki – természetes vagy jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező egyesület, szervezet – csatlakozhat, ha az alapítvány célkitűzéseivel egyetért, az alapító okiratban foglaltakat elfogadja és nem támaszt az alapítvány céljával ütköző, illetve ellentétes szakmai, politikai, gazdasági vagy más követelményt a támogatás „ellentételezéseként”.

A kuratórium – betartva a vonatkozó jogszabályokat – elfogadhat minden hazai és külföldi támogatást, ha a fenti követelményeknek megfelel.

A támogató meghatározhatja, hogy az alapítvány rendelkezésére bocsátott összeget az alaptőke növelésére, az alapítvány – az adományozó vagy a kuratórium által meghatározott vállalkozásának segítésére, az alapítvány támogatási céljai közé számító más feladat, rendezvény anyagi eszközeinek növelésére fordítsa a kuratórium.

9. Az alapítvány kuratóriuma az alapítók vagy csatlakozók vagy más adományozók által befizetett tőke kamataiból, az alapítvány vállalkozásainak jövedel-

méből, esetleg más – egyedi, egyszeri (céljellegű) támogatásokból (továbbiakban az *alapítvány jövedelméből*) céljelleggel támogatja a tárgyévi vándorgyűlést megszervező területi vagy/és szakmai szervezet(ek)et, a szervezésben, lebonyolításban közreműködő intézményeket, szervezet(ek)et.

A kuratórium az *alapítvány jövedelméből* támogatást nyújt egyes országos, regionális, szakmai és területi rendezvényekhez, továbbképzési jellegű ösztöndíjakhoz, hazai vagy külföldi tanulmányutakhoz, a magyar könyvtárügy fejlesztését szolgáló akciókhoz. Ilyen jellegű feladatok megoldásához. Az alapítvány a fentiekre és a céljainak megvalósításához szükséges más témákra (pl.: továbbképzési ösztöndíjak, hazai vagy külföldi tanulmányutak stb.) pályázatot is kiírhat, a pályázat elbírálására külön zsűrit is felkérhet, kivéve a vándorgyűlésre vonatkozó támogatás odaítélését.

A kezelő szerv a meghatározott célra átadott vagyont köteles külön kezelni és a támogató által meghatározott célra fordítani. Ha ez nem lehetséges, a támogatótól kell kérnie a cél módosítását. Amennyiben a támogató a nyújtott támogatás felhasználási célját előre nem határozza meg, a támogatás felhasználásáról a kuratórium dönt. Ilyen esetben a nyújtott támogatást – ha az pénzbeli – elsősorban az alaptőke növelésére kell fordítani, másodsorban valamely – várhatóan jövedelmező – vállalkozásba kell befektetni és csak kivételes esetben lehet közvetlenül konkrét támogatásra fordítani.

10. A kuratórium köteles biztosítani, hogy az alapítvány folyamatosan megfelelő – legalább szakmai nyilvánosságot kapjon.

11. Az *alapítvány gazdálkodása*: az alapítvány vagyonát az alapítók által nyújtott induló összeg és a csatlakozók által felajánlott támogatás – mint *alaptőke* –, valamint ennek hozadéka és a vállalkozások eredményeiből befolyó összeg mint *jövedelem* – alkotja; az alaptőkét pénzügyintézetnél lekötött kamatozó számlán kell elhelyezni, az sem vállalkozásba nem vihető be, sem az alapítvány működésének biztosítására nem használható fel, kivéve a kezdeti időszakot, amikor még megfelelő jövedelem nem áll rendelkezésre; a kuratórium tagjai a vállalt feladatukat társadalmi munkában látják el, de a munkával kapcsolatban felmerült költségeiket (utazás, szállás, étkezés, posta stb.) – ha más módon nem történik meg – az alapítvány jövedelméből meg kell téríteni; a kuratórium – az alapítvány működésének folyamatos biztosítására, a gazdasági, ügyviteli teendők ellátására részfoglalkozású (megbízási díjas) fizetett munkatársa(ka)t alkalmazhat, aki(ke)t az alapítvány jövedelméből köteles fizetni; az alapítvány a működéséhez szükséges (nyomtatvány, irodaszer, posta, sokszorosítás, nyomda, a kuratóriumi és felkért zsűritagok vagy más segítők kiküldetési (szállás, utazási és étkezési) bank- és egyéb költségeket a jövedelméből biztosítja; a gazdálkodás során a kuratórium és az általa megbízott gazdasági és ügyviteli alkalmazott(ak) köteles(ek) betartani a mindenkor érvényes – az alapítványok működését, gazdálkodását meghatározó – jogszabályokat; a gazdálkodásra és ügyvitelre vonatkozó szabályokat, aláírási, utalványozási jogokat az érvényes jogszabályok alapján kidolgozott ügyviteli szabályzatban kell rögzíteni.

12. Az *alapítvány megszűnése* esetén vagyonát a 7. pontban leírtak figyelembe vételével kell felhasználni, más alapítványba befektetni.

13. *Nem megfelelő gazdálkodás* vagy az alapítvány céljától történő eltérés esetén az alapítók a kuratórium vagy egyes tagjainak visszahívását kezdeményezhet(ik).

14. A jelen alapító okiratban nem szabályozott kérdésekben a PTK és az alapítványok tevékenységét, működését meghatározó más hatályos jogszabályok az irányadók.

15. Az *alapító okiratot elfogadták* a 16. pontban megnevezett alapítók.

16. Az alapító megnevezése, alapítási összeg és az alapító (jogi személy esetén a képviselő) aláírása:

az alapító megnevezése	Ft	aláírás
Kisalföldi Könyvtárosok és Könyvtárak Egyesülete	10 000	Mezei György sk.
Magyar Könyvtárosok Egyesülete Országos elnöksége	100 000	Horváth Tibor sk.
Magyar Könyvtárosok Egyesülete Műszaki Könyvtárosok Szervezete	10 000	Teveli Mihályné sk.
Magyar Könyvtárosok Egyesülete Komárom-Esztergom megyei Szervezete	10 000	Horváth Veronika sk.
Mészáros Antal, Győr	5 000	Mészáros Antal sk.
Mezei György, Győr	10 000	Mezei György sk.

Összesen: 145 000

Az alapító okirat mellékletei: 1. Az alapítók által adott nyilatkozatok, amelyek tartalmazzák az alapítványhoz való csatlakozás szándékát, a csatlakozó megnevezését és címét, (jogi személy esetén cégszerű) aláírását és a felajánlott összeget. 2. A kuratóriumi tagok nyilatkozatai a kuratóriumi tagság elfogadásáról, az ezzel járó feladatok, kötelezettségek vállalásáról. 3. A számlavezető pénztintézet igazolása az alapítók által befizetett összeg(ek)ről, valamint a folyószámla megnyitásáról.

A Magyar Könyvtárügyért Alapítvány alapító okiratát jóváhagyta és a 415. számon bejegyezte a Győr-Moson-Sopron megyei Bíróság.

Győr, 1992. november 9.

Savanyóné dr. Lakatos Erzsébet
bíró sk.

Felhívás a Magyar Könyvtárügyért Alapítványhoz való csatlakozásra

1993-ban kerül sor az MKE 25. vándorgyűlésére. Az eddig megrendezett 24 vándorgyűlés egyértelműen bizonyítja, hogy a jövőben is szükség van az ilyen találkozókra, továbbképzési programokra.

Ebből az alkalomból került sor a Magyar Könyvtárügyért Alapítvány létrehozására, amelynek alapító okiratát a bíróság 1992. november 9-én elfogadta és az Alapítványt bejegyezte.

Az Alapítvány célja, hogy az alapítók, valamint a később csatlakozók által befizetett összegek (mint *alaptőke*) kamataiból (mint *jövedelemből*) támogatást nyújtson a magyar könyvtárügy fejlesztését szolgáló különböző szakmai programokhoz, hazai és külföldi tapasztalatcserékhez, tanulmányutakhoz és más közérdekű kezdeményezésekhez, köztük az évente megrendezendő vándorgyűlések-

hez, az MKE elnöksége, valamint a területi és szakmai szervezetek rendszeres vagy alkalmi továbbképzéseihez, regionális vagy más területi programjaihoz.

Az Alapítvány céljainak eléréséhez pályázatokat írhat ki, ösztöndíjakat is adhat.

Az Alapítvány induló tőkéje, illetve annak kamata a kitűzött célok eléréséhez maradéktalanul nem elegendő, ezért az alapítók és a kuratórium tagjai várják más szervezetek, intézmények, vállalatok, vállalkozók csatlakozását is, ha elfogadhatónak vélik az alapítvány célját, alapító okiratát. És természetesen számítanak a könyvtáros kollégákra és más magánszemélyekre is.

Az alapítványokra vonatkozó jogszabályok szerint alapítványhoz csatlakozhat minden természetes és jogi személy (pl. vállalat, egyéni és társas vállalkozás, önkormányzat, központi és önkormányzati intézmény), jogi személyiséggel rendelkező szervezet, egyesület stb. és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, egyesület is. (A Számviteli törvény szerint költségvetési intézmény csak felettes – fenntartó – szerv előzetes engedélyével járulhat hozzá az alapítványhoz.)

Az alapítványhoz való csatlakozási szándékot bejelenteni és további információt kérni a kuratórium címén (Magyar Könyvtárügyért Alapítvány, 9021 Győr, Baross G. u. 4. Telefon: (96) 28-022, fax: (96) 11-253), a titkártól lehet.

A felajánlott összeg átutalható: OTP Győr-Moson-Sopron megyei Igazgatóság (9022 Győr, Árpád u. 36.) (pénzforgalmi jelzőszáma: 339-98004) *Magyar Könyvtárügyért Alapítvány 693-53513-5 sz. számla* javára.

Készpénzes befizetéshez átutalási postautalvány kérhető, de az összeg feladható rózsaszín postautalványon is a fenti adatok feltüntetésével.

Az alapítvány javára befizetett összeggel a tárgyévi adóalap csökkenthető, az ehhez szükséges igazolást – az adóhatóság engedélye alapján – a kuratórium az adóbevallás készítése előtt, a jogszabályoknak megfelelően kiadja.

Megértő segítségét, támogatását mindenkinek előre köszönjük!

Győr, 1992. november 30.

Az alapítók és a kuratórium tagjai nevében

Szalai Gáborné
kuratóriumi titkár

Dömötör Lajosné dr.
kuratóriumi elnök

